
היום שומרי הסך מתו. וגם אם הם מנסים לשמור על כוחם אין להם באמת זכום קיום

אסף ביטון

שיחה עם כוכב השירה רועי חסן עם צאת ספר שיריו השני, "זהב אריות". על אהבותיו, על תהליכי העבודה שלו, על אוכל טריפוליטאי ומרוקאי, כולל עצה לכותבים צעירים: לתפוס את הכתיבה כריצת מרתון שאנחנו לא רואים את קו הסיום שלה.

איך התחיל הרומן שלך עם השירה והאוכל? נעשה את זה ביחד.

אין קשר בין שניהם מבחינה כרונולוגית. התחלתי לכתוב בגיל מאוד צעיר. מאז שלמדתי קרוא וכתוב כלי הביטוי הראשון שלי בעולם היה הכתיבה. מן הסתם כתבתי אז שירים לאימא שלי. וזה משהו שהלך והתפתח, זה משהו שהלך אתי והתמדתי בו בצורה עיקשת, והוא עבר אצלי כמה וריאציות. לא התמקדתי רק בסגנון כתיבה אחד, כלומר לא כתבתי רק פרוזה או רק שירה, אלא כתבתי תמיד גם שירים וגם סיפורים. במשך הרבה שנים כתבתי שירים שהם פזמונים ללהקות שהייתי חלק בהן.

השירה זה הדבר העיקרי מבחינתך כיום.

בוודאי, אני קודם כל כותב שירה - אחר כך כל השאר. אבל אני באמת תופס את עצמי כאדם כותב. זאת אומרת מאוד חשוב לי לא להישאר רק במקום של השירה. בגלל זה יש לי כבר יותר משלוש שנים טור אישי בדיעות אחרונות. שזה סוג של התנסות. והמטרה שלי בעזרת השם שהשנה ייצא קובץ סיפורים קצרים שלי. אני רוצה להתנסות כמה שיותר בכל מה שזה אומר לכתוב. מאוד מעניין אותי לכתוב לתיאטרון, מאוד מעניין אותי לכתוב לטלוויזיה, מאוד מעניין אותי לכתוב לקולנוע. אבל מה שגיליתי על עצמי הוא שכל סוגי הכתיבה מלבד שירה הם מבחינתי סוג של עבודה. כשאני יושב לכתוב סיפור אני עובד על סיפור. כשאני יושב לכתוב על תסריט אני עובד על תסריט וכן הלאה. כשאני כותב טור אני עובד על טור. והשירה היא משהו שחי בי, משהו שמתקיים בי וקורה. הוא פשוט קורה. זה לא משהו שמצריך ממני לעבוד, ואני לא עובד על שיר. העבודה על שיר נעשית בצורה אחרת לגמרי מדברים אחרים.

אתה לא מכריח את עצמך.

כן. התהליך קורה בעצם בראש, במשך תקופה. יכול להיות שהתהליך יימשך חודש ויכול להיות שגם שנה. יש שירים ששנה הם דיברו לי בראש.

כמו?

כמו השיר שהכי הרבה זמן לקח לי לכתוב אותו. זה שיר שיצא בספר החדש, "זהב אריות", וקוראים לו "חי בי שמעון". זה על בן דוד שלי שהתאבד. בדרך כלל אני כותב את השירים שלי ב "וואן שוט", כלומר בצורה שהיא יחסית מאוד מהירה. אני לא מאלה שלוקח להם לכתוב

שיר יומיים, או שלושה, או כמה שעות. השיר באמת יוצא ממני החוצה בבת אחת, אבל אחרי תהליך ממושך. והתהליך קורה בראש. זה לא תהליך שאני יושב וכותב כמו בסיפור ואז כותב ומוחק ואז חושב על זה, ועוד פעם כותב ועוד פעם מוחק. זה תהליך אחר לגמרי. בגלל זה אני מחשיב את השירה למשהו אחר. אבל זה לא אומר שזה הדבר היחיד שאני רוצה לעסוק בו. עכשיו חזרתי לכתוב פזמונים למוזיקאים. יש עכשיו סינגל ראשון של חנן בן ארי ושלי ברדיו, "לא לבד". בשבוע הבא אמור לצאת סינגל חדש שלנו ביחד לרדיו. ויש עכשיו שיר אצל שלמה ארצי, ושיר אצל משה פרץ ושיר אצל קובי אוז, ומיכה שטרית.

ומבחינת האוכל?

אף פעם לא באמת אהבתי את המטבח. אפילו שנאתי את המטבח, שנאתי את העבודה שלי מאז ומתמיד, אבל נקלעתי אליה. בגיל מאוד צעיר נאלצתי לצאת לעבוד והמקום היחיד שקיבל אותי לעבודה היה מטבח, בתור עוזר טבח. עוזר של עוזר של טבח. אני מדבר אתך על גיל 15. וככה זה התגלגל ונכנסתי לאיזשהו לופ שהיה לי מאוד קשה לצאת ממנו. כי כל הזמן הייתי במצב שהייתי צריך להתפרנס ולהביא כסף, וכבר הגעתי לאיזשהו מעמד במקצוע הזה. וכל מהלך של עזיבה היה מבחינתי מהלך שהוא רגרסיה - לחזור אחורה. גם אחרי שהתחלתי להתפרסם כמשורר, גם אז עדיין היה לי קשה להשתחרר מהמקצוע שכל כך שנאתי. הדבר היחיד שבאמת גרם לי לעזוב את המטבח היה כשהחתימו אותי על חוזה בידיעות אחרונות. ביום שהחתימו אותי על חוזה עזבתי את המטבח ובאותו רגע גם הפכתי להיות טבעוני.

בגלל שכל הזמן היית במטבח שהוא בשרי?

כן, היה דיסוננס מאוד גדול בין מה שהרגשתי לבין החיים שלי. הייתי הולך לשם בלילה והייתי אומר לעצמי שאני חייב להפסיק לאכול חיות ודם. וזה תמיד הרגיש לי כמו משהו מאוד רע שאני עושה קודם כל לעצמי. נתקפתי חלחלה מזה שהאנרגיה שלי מונעת ממוות. כי אני התעסקתי במוות הזה כל הזמן. בשבילי שניצל הוא לא שניצל. בשבילי קציצה היא לא קציצה. אלה גושים של בשר מדמם שנכנס למכונה. אפשר לקחת את הסיפור הזה כמשהו שבעצם כן מחבר בין אוכל לשירה. הרבה מאוד מהשירים בספר השירים הראשון שלי מתעסקים בעבודה

שנואה ובמלחמה הזאת בעבודה שנואה. משוררים כותבים בסופו של דבר את העולם הפנימי שלהם, והעולם הפנימי שלנו מורכב מהמון דברים ומן הסתם גם מהעבודה. והעבודה סחטה ממני המון אנרגיה, גם שנאתי אותה, וגם תמיד חייתי בתחושה של "מה לעזאזל אני עושה כאן?" אבל אם אתה שואל ברמה האישית, אני מאוד נהנה להכין אוכל למשפחה שלי, לחברים הטובים. זה עולם אחר לגמרי.

ועכשיו זה טבעוני.

בשר היום בשבילי בכלל לא נתפס כאוכל בשום צורה. אני מבשל הרבה ירקות, הרבה קטניות, הרבה פחמימות. אין לי בעיה עם פחמימות. אני לא מחסידי האוכל הבריא. אני אוהב ג'אנק פוד. הטבעונת לא שינתה את האהבה שלי לצ'יפס או לפלאפל. הדבר היחיד שהיה לי אולי קצת קשה אתו כל השנים האלה זה הדג - הדג המרוקאי של יום שישי.

החלה.

כן. בוא נגיד שאין שום סיכוי שבעולם שאטעם אפונה מסיר שבושל בו בקר או קציצות. אבל כשמדובר בדג מרוקאי, נגיד כשאני אצל דודה שלי מזל, אני אוכל את הרוטב אפילו שבושל בפנים דג. בסוף אמרתי לעצמי שהפתרון בשבילי הוא להכין דג מרוקאי בלי דג. ועכשיו כל יום שישי זה מה שאני אוכל: דג מרוקאי בלי דג. לפני כמה חודשים היה אצלי זגורי.

מאור?

כן. הוא צחק עלי כל הזמן על הדג המרוקאי בלי דג. אמרתי לו: אתה רוצה לטעום דג מרוקאי בלי דג? וואלה הוא פירק חצי חלה. היה מבסוט ואמר לי: תשמע, זה לא יאומן. לא מרגישים שאין דג.

זה חדר העבודה שלך?

אני ממש לא כותב בחדר עבודה. אני כותב בעיקר או פה או בדרכים, בתנועה. לפעמים באיזה בית קפה, יש לי איזה בית קפה בחדרה של קווקזים שאני אוהב לשבת שם לפעמים לכתוב. אני כותב הרבה בתנועה. אין לי רישיון נהיגה. אני נוסע הרבה ברכבות, באוטובוסים ושם אני כותב הרבה. וכשאני בבית אני בדרך כלל כותב במרפסת. כי מאז שבתי נולדה הוצאנו את הסיגריות מהבית. וקשה לי לכתוב בלי לעשן, אז אני כותב במרפסת.

אתה אוכל לפעמים מחוץ לבית?

יש בשוק בחדרה החומוס של חמודי. אני אוכל אצלו מאז שאני ילד קטן. יש פלאפל ספציפי בעיר שאני אוכל בו. יש פיטקין שמכין צ'יבורי של קווקזים עם תפוח אדמה או כרוב. אבל באופן כללי אני לא רואה באוכל משהו מרכזי. כל החיים הייתי שלד ברמות שאי אפשר לתאר. ודווקא מאז שהפכתי להיות טבעוני התנפחתי. זאת אומרת הפעם הראשונה שהצלחתי לעלות במשקל זה מאז שנהייתי טבעוני. כשהייתי ילד, ממש קטן לא הייתי אוכל כמעט. בגיל קצת יותר מאוחר הייתי משחק כדורגל, אז הייתי מוציא המון אנרגיה, ואימא שלי הייתה מכינה לי באגט ארוך כזה עם שניצל. שעה וחצי אחר כך הייתי הולך לאימון, חוזר מהאימון ואוכל עוד באגט כזה. ועדיין הייתי מאוד רזה. אני אנטייתוזה לאבא שלי בעניין הזה. אבא שלי מסוגל לשבת לאכול מנה אחת שלוש שעות. אני כעבור חמש דקות כבר מדליק סיגריה.

יש מוטיבים של אוכל בשיר המפורסם שלך, "מדינת אשכנז".

זה שיר שמחולק בעצם לשני חלקים. בחלק הראשון יש מטבעות לשון או ביטויים או אמירות גזעניות כלפי עדות המזרח שנאמרו לאורך השנים. מה זה מרוקאי? זה מופלטה, או אוכל חריף. החלק השני של השיר מבוסס על חוויות הילדות שלי. בגלל זה אני חושב שהשיר הזה הצליח לגעת באנשים כי הוא יוצר שילוב מעניין בין משהו שהוא מאוד קולקטיבי ומאוד רחב ואז הוא מגיע למשהו מאוד אישי. העניין עם האוכל בא לידי ביטוי הרבה יותר בשירים אחרים. בספר הראשון יש הרבה שירים שמתעסקים בזה - בעבודה שלי ובמאבק שלי עם העבודה שלי. בשנאה שלי למקצוע ולעיסוק הזה. בספר החדש אני חושב שכמעט אין שום עיסוק באוכל. הספר הזה נכתב כשאני כבר לא עובד במטבח. כשאני כבר טבעוני.

מה מגיע קודם, ההשראה לכתוב או הרצון לכתוב?

אין חוקים בדברים האלה. שירים נכתבים לפעמים מחלום שחלמת לפני עשר שנים. ולפעמים נכתבים משלט פרסומת ברחוב. או ממשפט ששמעת מהמוכר שמכר לך סיגריות לפני רגע או ממילה שמנקרת לך

בראש. ולפעמים השיר יכול להגיע גם מרצון להגיע בזמן אמת לאיזה תרחיש בחיים. אין לזה באמת חוקים שאומרים זה המהלך שקורה שאני כותב שיר. הטריגרים הם רחבים כל דבר יכול להיות טריגר לשיר.

ספרים שאתה קורא?

קראתי לאחרונה את "הסיני שקרא עיתון בדרך לגרדום". ספר חמוד מאוד - מופרע, פרוזה. זה ספר על בדיחה שיצאה משליטה. מעניין מאוד מבחינה רעיונית. קראתי ספר אחד שבאמת המם אותי, קוראים לו "המדונה של הרוצחים" של פרננדו ויכו, סופר קולומביאני. ספר מטורף ממש, אסוציאטיבי, קצבי. אם נעשה אנלוגיה למוזיקה, זה כמעט כמו לקרוא ספר שהוא מוזיקת טראנס לצורך העניין. כאילו בי-פי-אם מאוד גבוהה ולוקח אותך לכל מיני כיוונים וזורק אותך לכל מיני מקומות. נורא קשה לעקוב אחרי הנרטיבים.

אני באמצע הספר ואני אומר: אני לא מבין כלום ואני לא יכול להפסיק לקרוא. וזה משהו שמאוד מאפיין את הכתיבה הדרום אמריקאית, הלטינית. היא מאוד סוערת. אני מתחבר לספרות לטינית. לפרוזה לטינית. אבל אני אוהב ספרות איטלקית. או ספרות אמריקאית. יכול להיות שאם היית בא עוד חודש הייתי אומר לך דברים אחרים.

ומבחינת סגנונות בשול, לאיזה סגנון אתה הכי מתחבר?

האוכל שאני הכי אוהב זה האוכל שגדלתי עליו, אוכל טריפוליטאי. אימא שלי אמנם מרוקאית אבל כל החיים היא בישלה לנו אוכל טריפוליטאי. גם אוכל מרוקאי בסדר. בוא נגיד: אני לא יודע להגיד מה זה בדיוק אוכל מרוקאי, אבל דברים שהם ממש מובהקים כמו סלט מטבוחה או דג מרוקאי - אני מת עליהם. סבתא שלי זיכרונה לברכה הייתה עושה לי לחם בסלה. לחם בצל. היה לה סיר כזה והיא הייתה עושה לנו לחמים גדולים כל יום שישי. לכל נכד לחם עם בצל בפנים, בצל מטוגן ומתובל. זה היה מעדן. אני מתגעגע לזה כל כך. אני אוהב גם אוכל קווקזי, בוכרי. כל המאכלים עם הכופתאות והבצקים שלהם. וג'אנק פוד אני גם אוהב. אני אוהב פלאפל, אני אוהב צ'יפס.

כתבת שההמון מושפע כמו עדר. אתה חושב שזה משהו כללי בתרבות שאנשים צורכים את מה שמגישים להם בכפית?

זאת שאלה גדולה. אני כן מאמין שבחברה יש תופעה כזאת. זה בלתי

נמנע. אני לא בטוח שזה דבר רע ביסודו. יכול להיות שיש לזה צדדים רעים. ויכול להיות שיש לזה צדדים פחות רעים. אנחנו מאוד רוצים ואוהבים לחשוב על עצמנו כאיזה אבק כוכבים מהלך על כדור הארץ וכל אחד הוא איזה עולם ומלואו ויחיד ומיוחד. אבל בסופו של דבר כולנו סוג של עדרים. פרסומות בטלוויזיה גורמות לנו לקנות מוצרים מסוימים בסופר, אנחנו רואים את ההוא מתלבש ככה וחושבים שזה יפה.

מה שהתכוונתי בשיר הוא אולי טיפה שונה, כי זו הייתה איזושהי עדריות כפויה. בשיר אני מדבר על שנים שבהם בתרבות הישראלית כפו על כלל האזרחים סוג ספציפי של טעמים וסגנונות ולא נותר לנו אלא להסכים. כי לא הייתה לנו שום נגישות לדברים אחרים. היום ברוך השם זה כבר לא ככה, היום שומרי הסף מתו. וגם אם הם מנסים לשמור על כוחם אין להם באמת זכום קיום. לא משנה אם שומר הסף אוהב את עומר אדם, אבל אם עומר אדם מוציא שיר חדש ותוך חודש הוא עם 5 מיליון צפיות אז פאק יו שומר סף, מה הערך שלך בכלל לחברה? וזה בגלל פתיחת הערוצים, בגלל שאנחנו בתקופה מסחרית כביכול.

תחשוב על זה ככה. אנשים היום אומרים: מה אתם רוצים? מוזיקה מזרחית היום שומעים אותה בכל מקום. זה נכון, אבל זה לא שהשתנה משהו. מוזיקה מזרחית הייתה תמיד הכי פופולרית בארץ. פשוט לא הייתה לה במה. פשוט בשלוש תחנות הרדיו המרכזיות לא השמעתם שירים מזרחיים. יצרתם מצג שווא שמוזיקה שהיא לא מזרחית היא המוזיקה הפופולרית בארץ. ואז כששלוש התחנות שלכם הפסיקו להיות שלוש תחנות יחידות ברדיו. וערוץ הטלוויזיה שלכם הפסיק להיות הערוץ היחיד בטלוויזיה - אז עכשיו מה שעכשיו קובע זה הכסף ולא הטעם האישי שלכם. אז נותנים לקהל את מה שהוא הכי אוהב. ומה שהוא הכי אוהב - זה זה.

ותנסה לחשוב על אמנים שמכרו כמו זוהר ארגוב בתקופה שזוהר ארגוב הוציא תקליטים. אין כאלה בארץ. וזוהר ארגוב מכר את התקליטים בחנויות נעליים. ובתחנה המרכזית ובמכולות. לא מכרו אותם בחנויות תקליטים, לא הייתה כניסה אפילו לשם. זה לא שקרה משהו חדש, מה שקרה זה שהשוק השתנה.

יש הביטוי חוטא בכתיבה, אתה מרגיש שאתה נכנס לאיזושהי טריטוריה

שהיא אלוהית טיפה?

אני אענה לך השאלה אבל לפני כן על הביטוי. יש כל מיני ביטויים שמתעסקים בכתיבה שהם פשוט זוועת עולם, וזה אחד מהם. לא אוהב אותו. כי עוד פעם, זאת רומנטיזציה שהיא רומנטיזציה זולה. אין דבר שאני שונא יותר מאנשים שמוציאים ספר ומדברים עליו כמו על לידה. "אחרי צירים ארוכים" ... לך תזדיין ובעיקר מי שאומרים את זה לא יודעים מה זה צירים, מה זה לידה. זה פאקינג ספר. מה זה ספר? זה כולה מוצר. זה מוצר בשביל להנגיש לך את השירים שלי.

אותו דבר בעניין חטאים. מה? נהייתם נוצרים? עוד שנייה תלכו להתוודות לכומר. חטאתי בכתיבה, לא חטאתי בכתיבה. או שאתה כותב או שאתה לא כותב. בעניין הזה של השמימי אני כן יכול להבין מאיפה זה בא. כי בסופו של דבר זה ליצור יש מאין. זה אפילו יותר מנגר שמקבל קרש, לוקח את הקרש הזה ועושה ממנו ספסל. אצל בן אדם כותב הכל בראש. הכל בפנים. זה משהו שמאוד הטריד אותי בהתחלה מבחינה כלכלית, שהפרנסה שלי תלויה בראש שלי. הייתי רגיל ללכת ללכלך את הידיים ולקבל תלוש בסוף החודש. להתנתק מהוויה הזאת שהיא כל כך חזקה וטמועה בך, ולהבין שהמשכורת שלך לא מגיעה עכשיו מהמקום של לכלכלך את הידיים ולקבל תלוש בסוף החודש אלא מהראש, זה משהו שלקח לי הרבה זמן להשלים איתו.

ואיך אתה עם אוכל מבחינת חטאים? אתה אוכל רק כשר?

כן, בטח.

כשר ברמה של הכשר רבנות סטנדרטי?

גדלתי בבית מסורתי. כל החיים אצלנו בבית אכלנו כשר. הייתה לי את התקופה של המרד כשבעטתי בכל מה שאני מכיר, השם ירחם עלי. אכלתי הכל. אכלתי בשר וחלב, אכלתי פירות ים, חזיר לא הייתי מסוגל לאכול. ברמה הפסיכולוגית הייתה לי מניעה שגם כשלא האמנתי בכלום כביכול. הכי קיצוני - מעשן בכיפור והשם ירחם עלי. ועדיין לא הייתי מסוגל לגעת בחזיר גם בדמיון שלי. זה היה כאילו משהו שגדול עלי בכמה מידות. אבל פירות ים כן אכלתי. בשנים האחרונות חזרתי לשורש שלי. אני אוכל רק כשר. עם הטבעונות זה כמובן קל. אבל אני לא מאלה של בד"ץ וכאלה. מספיק לי לדעת שזה כשר.

אתה מכיר את המושג מחסום בכתיבה? אתה חווה את זה?

חד משמעית לא. אני לא מאמין בזה. אני יודע שזה קורה ומאמין למי שאומר את זה. אבל אני ברמה האישית לא מאמין במוזה או במחסומים. מאמין בזה שאתה יושב לכתוב. יכול להיות שתכתוב זבל ותזרוק לפח. כל העניין של המחסום יוצא מהנחה שכל מה שאתה

כותב צריך להיות מאסטרפיס. הכתיבה היא תהליך. היא רצה לטווח ארוך, היא מרתון שאנחנו לא רואים את קו הסיום שלו. יש ימים במרתון שאתה תהיה בכושר טוב, ויש ימים שאתה תלך, ויש ימים שיהיה לך קצת יותר קשה. ככה אני תופס את זה.

זה משהו שחשוב לאנשים שכותבים להפנים. אתה תכתוב דברים מחורבנים בחיים שלך. וגם תשאיר מקום קצת לדברים בינוניים. הכל טוב. אני בגישה שלי אף פעם לא שואף למושלם. **קטע שירה שגורם לך להתרגשות?** יש שירים שקשה לי לקרוא אותם. יותר מידי אישיים בשבילי. שיר שקוראים לו "עשן חמק". שזה

שיר שאנשים מקבלים אותו חצי בצחוק. "אימא שלי כבר לא חשבה שאני אעשן אצלה באנגים בבית". זה מתחיל באווירה מצחיקה אבל זה שיר שמאוד קשה בשבילי. מדבר על פרידה שלי ושל אמירה לפני חמש שנים. ויש שיר של ישראל דדון, "שיר עוני או שיר מלחמה": שיר שמרסק לי את הנשמה בכל פעם שאני קורא או שומע אותו. זה שיר שמתחיל "היום ניסיתי לחשמל את עצמי עם מטען של פלאפון".